

Blekingebläddran

Föreningen Blekinges Flora

Föreningen Blekinges Flora

Föreningen Blekinges Flora bildades för att främja den botaniska verksamheten i landskapet. Föreningen grundades 1994 som en fortsättning på det nyligen avslutade inventeringsprojektet. Vi har möten två gånger per år med föredrag och dessutom exkursioner på våren, sommaren och hösten. Vi ägnar oss åt både blomväxter och olika kryptogamgrupper (mossor, lavar, svampar, alger). Föreningen har dessutom floraväktarverksamhet. 1998 startade föreningen ett svampprojekt med syfte att inventera främst storsvampar, men även i viss mån mikrosvampar. Vi deltar också i de vilda blommornas dag, med lokala exkursioner i juni månad.

För att bli medlem kan du betala årsavgiften på 100 kr (20 kr för familjemedlem) till bankgiro: 5704-5205 eller via swish till: 123 161 3090. Ange namn, adress och mejladress, samt att du är ny medlem. Alternativt kan du höra av dig till någon i styrelsen.

Ordförande: Lars Fröberg
Sofiaparken 4E, 222 41 Lund
tfn 076-848 9945
larsfroberglund@gmail.com

Kassör: Jonas Warhammar
Ekdalav. 8, 373 32 Nätraby
Tfn: 070-910 8716
jonas.warhammar@lansstyrelsen.se

Protokollsekreterare: Åke Widgren
Ronnebyg. 10, 371 12 Karlskrona
tfn 0720-142360
cotula@gmail.com

Floraväktaransvarig: Åke Widgren
Kontaktuppgifter, se ovan.

Programsekreterare: Johan Wolgast
Hunnemarav. 7, 374 34 Karlshamn
tfn 0708-154424
johanwolgast@yahoo.co.uk

Svampprojekt: Jonny Svensson
Karsahult, Pl 81, 360 10 Ryd
tfn: 0459-833 45
jonny.g.a.svensson@gmail.com

Föreningens hemsida:
www.blekigesflora.se

Blekingebläddran

För innehåll och författarinstruktioner, se bakpärmens insida

Redaktör: Lars Fröberg, Sofiaparken 4E, 222 41 Lund
tlf: 076-848 9945

Redaktionskommitté: Joakim Hemberg, Åke Widgren

Omslagsbild. Skrift-skärelav *Schismatomma graphidioides*. Foto J. Hemberg.

Förord

Detta år kommer föreningen att organisera Botanikdagarna i Blekinge, tillsammans med Svenska Botaniska Föreningen, med Ronneby brunn som bas. Det är endast ett begränsat antal personer som kan deltaga och evenemanget är relativt dyrt, så vi har diskuterat i styrelsen om att köra samma exkursionsmål i repris nästa år för föreningens medlemmar och andra som inte kunnat deltaga i år. I detta sammanhang kan jag meddela att styrelsen beslutade att föreningen ska ordna en ny logga (eller egentligen ska vi datera upp vår gamla logga) - det blir en Blekingekarta med ett ekblad och föreningens namn infällda (se sid. 14). Den kommer att presenteras på Botanikdagarna. I samband med Botanikdagarna, beslutade föreningen även att bekosta en röjning av grustaget vid Häljarum, sydost om Jämjö, där de sällsynta ettåriga växterna huvudtåg, dvärglin och knutört har få av sina lokaler i landskapet. Grustaget höll på att växa igen, så det var en akut insats. Vi hoppas att Länsstyrelsen ska kunna fortsätta med skötseln av området. Jonas Warhammar presenterar insatsen i grustaget.

Joakim Hemberg uppmärksammar den intressanta kryptogamvegetationen vid Lister-sjön, vid ett par områden som varit förbisedda tidigare. Åke Widgren presenterar de rödlistade halvgräsen rödsäv och plattsäv vilka ingår i floraväxteriet. Det är två arter som troligen blivit ovanligare även om de är lätta att förbise. Jonny Svensson presenterar svampar från några brandfält, vilka är anpassade till denna miljö - en intressant miljö för sådana arter som inte blivit så uppmärksammade tidigare. Svampprojektet börjar gå mot sitt slut men ännu kommer vi att organisera svamp-exkursioner ytterligare en säsong.

Väl mött Lars Fröberg (ordförande och redaktör)

Sandens återkomst i Häljarum

Nytt liv i gammalt grustag

Jonas Warhammar

Häljarums grustag avsattes som naturreservat 2004 och sedan dess har ansvaret för dess skötsel legat på länsstyrelsen i Blekinge. För några år sedan noterades att området höll på att växa igen och att bestånden av de sällsynta ettåriga arterna riskerade att försvinna, varvid detta påpekades för länsstyrelsen. Eftersom resursbristen på länsstyrelsen gjorde att åtgärderna inte kunde prioriteras, togs ärendet upp av vår förening som beslutade att bekosta röjningen. Här redovisar Jonas Warhammar om åtgärderna.

I utkanten av Jämjö ligger Häljarums naturreservat, som består av ett gammalt grustag. Området har länge varit känt som en viktig lokal för rödlistade och andra ovanliga arter av både växter och djur. Under 2024 tog Blekinges Flora initiativ till en omfattande restaureringsinsats för att stoppa den pågående igenväxningen. Målet var att skapa bättre förutsättningar för konkurrenssvaga kärlväxter som är beroende av öppen och gles sandvegetation.

När landskapet sluter sig – förlorar sandarterna sin fristad

Förr var öppna sand- och grusmiljöer vanliga inslag i landskapet, där många arter som är beroende av solbelysta, öppna ytor trivdes. I dag har många av de naturliga sandmiljöerna planterats igen, och de magra naturbetesmarkerna betas inte i samma omfattning som tidigare. De sandlevande arterna har tvingats flytta till människoskapade miljöer som sand- och grustäcker, vägslänter och skjutfält. Den minskande andelen öppna sandmarker innebär att många arter förlorar sina livsmiljöer. Ungefär 300 hotade arter är nu mer eller mindre beroende av sandtäcker, eftersom deras ursprungliga miljöer har försvunnit.

Sandmarkerna erbjuder en stor variation av mikromiljöer tack vare den ständiga förändring som sker när markerna långsamt växer igen. Denna dynamik gynnar arter som är kon-

kurrenssvaga och trivs i gles vegetation. För att uppnå maximal artrikedom behövs alla stadier av igenväxning. Därför är det viktigt att det ständigt finns tillgång till blottlagd sand, där naturen kan börja om på nytt.

Skapad natur – men ändå livsviktig

Häljarums botaniska värden uppmärksammades redan i början av 1980-talet, i samband med landskapsflorainventeringen i Blekinge. Flera rödlistade arter upptäcktes dock inte förrän 1997, då en mer detaljerad inventering genomfördes. När täktverksamheten upphörde 2000, väcktes frågan om hur områdets stora betydelse för rödlistade arter av både växter och djur skulle kunna bevaras. Länsstyrelsen inledde arbetet med att skydda området 2003, och året därpå, 2004, fattades beslut om att bilda ett 1,7 hektar stort naturreservat.

Särskilt stora naturvärden är förknippade med kärlväxtfloran. Minst 10 rödlistade arter av kärlväxter förekommer i den öppna delen av täkten, och de flesta av dessa är konkurrenssvaga och beroende av mer eller mindre öppen sand. Bland dessa arter återfinns huvudtag, som vissa år förekommer i stor mängd i täktens lägsta delar. Här växer även dvärglin, knutört och vittätel. På den solbelysta sydslutningen vid täktens norra sida växer flera arter av björnbär, inklusive de rödlistade arterna nålbjörnbär och polabiskt björnbär. Dessutom har ovanliga eller växtgeografiskt intressanta

Fig. 1. Uppdragning av sly.
Foto J. Warhammar.

arter tidigare påträffats, såsom ögonpyrola, tätört, grusnejlika, rundmynta, gullklöver, mjukdån, åkerkulla och strandlumner.

Utöver växterna finns även rödlistade arter från andra artgrupper i området. I en mindre grävd damm har långbensgroda noterats, och det finns även sandödlor, mullvadssyrsa, liten myrlejonslända samt flera rödlistade fjärilar och vilda bin. Även bland mossor och svampar finns en del intressanta arter i området, exempelvis pösgaffelmossa.

Störning krävs för att behålla arterna

Det naturliga förloppet vid en sandmarks igenväxning innebär att störst blomsterrikedom förekommer direkt efter att en täktverksamhet har upphört. Därefter sker ett kontinuerligt avtagande av arter under de följande åren. På de flesta platser kan inte naturen själv skapa den störning som krävs för att upprätthålla tillgången till öppen sand. För att förhindra att sandmarkerna övergår i ett hav av högväxande gräs eller skymmas av buskar och träd, krävs återkommande markstörning som en skötselåtgärd för att hålla sandblottorna öppna.

I Häljarum har sådana åtgärder, med syfte att skapa öppna och solbelysta sandytor, genomförts vid flera tillfällen sedan reservatet bil-

dades, senast år 2022. På grund av kraftigt minskade anslag till Länsstyrelsen för skötsel av naturreservaten under de senaste åren, kunde Häljarum inte prioriteras trots behovet av åtgärder. Därför beslutade Blekinges Flora 2024 att finansiera en insats för att gynna de sandberoende kärlväxterna och samtidigt säkerställa att området skulle fungera väl som exkursionsmål vid Botanikdagarna 2025. Sommaren 1997 var grustaget ett uppskattat exkursionsmål i samband med att Botanikdagarna arrangerades i Blekinge förra gången.

Markskötsel med precision – sandblottor och fröbankar väcker nytt liv

En konsult med god erfarenhet av naturvårdsåtgärder anlätades av föreningen för att genomföra insatser under hösten 2024. Åtgärderna bestod av flera olika insatser för att motverka igenväxning och skapa förutsättningar för de konkurrenssvaga arter som är beroende av öppen sand. Invandrande träd och buskar drogs upp med rötterna, både för att förhindra stubbskott och återkommande röjningsproblem, samt för att skapa ny blottad sand. De uppdragna träden och buskarna samlades ihop och höglades vid områdets utkant.

Fig. 2. Framskrapad sand.
Foto J. Warhammar.

Delar av täktbotten skrapades av maskinellt, och det avskrapade materialet samlades också ihop och höglades. För att uppnå långsiktiga resultat är det viktigt att ta bort så mycket organiskt material som möjligt och att exponera ny, ren sand på ytan. Eftersom de flesta rödlistade växtarterna växer i täktens lägre delar prioriterades dessa områden för markberedningen. Förutom att skapa utrymme för konkurrenssvaga arter, aktiverades också den fröbank som ansamlats i markskiktet.

En framtid med återkommande skötsel

Restaureringsinsatsen 2024 blev mycket lyckad, och en stor del av täktens yta kunde återställas. Erfarenheter från tidigare restaureringar i sandmiljöer visar att sådana åtgärder ofta ger snabb effekt för de sandberoende arterna.

Den långsiktiga utmaningen i Häljarum är att hitta en fungerande modell för återkommande skötsel, där marken störs i lagom omfattning och rätt tid. Vid varje insats behöver en balanserad mängd blottad sand skapas, för att säkerställa att olika stadier av naturlig succession bevaras och därmed gynnar en hög biologisk mångfald.

Referenser

Länsstyrelsen Skåne. 2018. Att satsa stort för att gynna det lilla – Restaurering och skötsel av sandmark i Södra Sverige. Länsstyrelsens rapportserie 2018:10.

Widgren, Å. 2005. Häljarums naturreservat – ett grustag med rara växter. Svensk Bot. Tidskr. 99: 265–268. Uppsala.

Sänneshult och Vitasand

Två kryptogamrika områden vid Listersjön

Joakim Hemberg

Joakim rapporterar om sällsynta och/eller rödlistade arter av mossor, lavar och svampar i två lövskogsområden vid Listersjön. Områdena ligger i ett för Sverige ovanligt stort bokskogsområde, som sannolikt har en mycket lång skoglig kontinuitet. Joakim kommer att hålla en exkursion i området den 20 september.

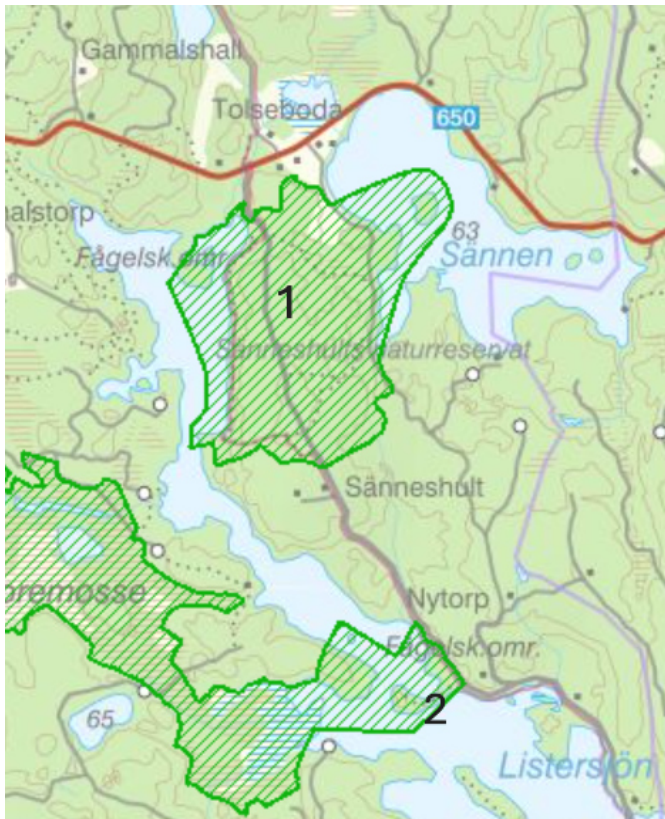
Sänneshult på Johannishus gods är en av landets största sammanhängande bokskogar och har lång kontinuitet som trädbevuxen mark. I en trevlig artikel från boken Blekinges Natur 1977 skriver den naturintresserade och framsynte greve Hans Wachtmeister om några blivande reservat på godsets marker. Om Sänneshult kan man läsa att området redan på lantmätaren Peter Geddas karta från 1688 är markerat som ”bookhult”. Om vi låter tanken skena i väg så kan det möjligen ha funnits bok i Sänneshult ända sedan trädslaget invandrade till Sverige för ca 4000 år sedan. Det är svindlande tidsperspektiv. Förekomst av flera extremt krävande ”urskogsrelikter” bland lavar och svampar tyder åtminstone på flerhundraårig bokkontinuitet. Två av länets större sjöar,

Listersjön och Sännen, flankerar bokskogen och ger ett milt och fuktigt mikroklimat, vilket är starkt bidragande till den stora artrikedomen. Förutom den dominerande boken finns ett stort inslag av ek samt en del avenbok, asp, björk, tall och gran. De äldsta träden (bogar, ekar och tallar) är troligen uppemot 300 år gamla, medan medelåldern i hela den äldre trädgenerationen bör ligga runt 150-200 år.

Under långa perioder har skogen säkert varit ganska gles, då den har nyttjats för vedtäkt och pottaskebränning samt bete med nötkreatur och ollonsvin. Mitten av 1800-talet kan ha varit områdets trädfattigaste skede. Hans Wachtmeister skriver i ovan nämnda artikel att pottaskebränningen var mycket omfattande och stora delar av skogen var ett enda hallonsnår, så

Fig. 1. Utsikt över Listersjön. Foto J. Hemberg.

Fig. 2. Karta över de två delområdena Sännesshult (1) och Vitasand (2) vid Lister sjön.

stort att hallonplockningen utarrenderades till folk från Kallinge.

Trots tider av stor mänsklig påverkan har det troligen alltid funnits ett inslag av riktigt gamla träd och vissa områden i sluttingar och bergbranter har förblivit tämligen orörda. Under de senaste 100 åren har skogen till stor del utnyttjats för virkesproduktion, men med ett ganska stort mått av naturhänsyn. Ett naturreservat på ca 150 ha bildades 1981. En stor del av bokbeståndet fick trots detta (helt enligt skötselplanen) skötas med inriktning på virkesproduktion, vilket innebar att de gamla bokarna till stor del skulle avvecklas till förmån för den bitvis täta bokföryngringen. Cirka 10 procent av de gamla bokarna skulle dock sparas som naturhänsyn. Med tanke på vad vi idag vet om områdets unika naturvärden var det en alldeles för låg nivå på naturhänsynen. Lyckligtvis så genomfördes aldrig någon omfattande avverkning av de gamla träden och idag finns en delvis uppdaterad skötselplan som bättre beaktar områdets naturvärden. Sännesshult ingår numera även i EU:s nätverk Natura 2000, vilket innebär att alla åtgärder framöver ska vara helt

fokuserade på att bevara och förstärka områdets biologiska mångfald.

Merparten av de mest exklusiva arterna finns i anslutning till Listersjöns strand i reservatets östra del. På gamla senvuxna och rötskadade bokar finns ganska rika förekomster av flera rödlistade lavar bl.a. rosa lundlav *Bacidia rosella* och liten ädellav *Megalaria laureri*. Den sistnämnda är klassad som starkt hotad och ansedd som en av de främsta indikatorerna på lång skoglig kontinuitet. I området finns också en av Blekinges två kända förekomster av tät korallangelav *Blastenia coralliza* (Fig. 3–4) rödlistad som sårbar. Arten växer här på två extremt senvuxna träd (en bok respektive en ek) i nära anslutning till strandkanten.

En karaktärsart på marken, särskilt på och intill områdets vältrampade stigar, är Blekinges landskapsmossa, blåmossa *Leucobryum glaucum*. När den förekommer i stor mängd indikerar även denna relativt vanliga mossa lång skogskontinuitet. I närheten av dess växtplatser hittar man ofta ovanliga marksvampar. Förklaringen till detta är kanske att mossan och svamparna delar samma förkärlek till trädkontinuitet, lagom markfuktighet och lagom störning. Trampet längs stigarna håller undan högvuxen ris- och örtvegetation, vilket verkar gynna både blåmossan och fruktkroppsbildningen hos flera sällsynta och krävande taggsvampar som svart taggsvamp *Phellodon niger* och boktaggsvamp *Hydnellum fagiscabrosum*. Den största rariteten bland områdets taggsvampar är annars lundtaggsvamp *Hydnellum joeides* som växer på två platser i reservatet. Ytterligare exklusiva marksvampar i området är exempelvis grönticka *Albatrellus confluens* och fläckfingersvamp *Ramaria sanguinea*.

Blekinge har inte så många förekomster av exklusiva mossor, men i den sydvästra delen av Sännesshult har nyligen päronulota *Ulota coarctata*, rödlistad som sårbar, hittats på bok. Päronulota växer på slät bark i områden med hög luftfuktighet. Den har sin huvudutbredning i de nederbördsrika sydvästra delarna av landet. I närheten av päronulotan kan man också hitta västlig husmossa *Loeskeobryum*

Tabell. Förteckning över påträffade naturvårdsarter av mossor, lavar och svampar i Sänneshult och Vitasand. Kategori: S = Signalart, R = Rödlistad art (hotkategori inom parentes), F = Fridlyst art. Lokal: 1 = Sänneshult, 2 = Vitasand.

Mossor	Kategori	Lokal
Fällmossa <i>Antitrichia curtipendula</i>	S	1, 2
Hårklomossa <i>Dichelyma capillaceum</i>	F	1, 2
Klippfrullania <i>Frullania tamarisci</i>	S	1, 2
Trubbfjädermossa <i>Homalia trichomanoides</i>	S	1
Guldlockmossa <i>Homalothecium sericeum</i>	S	1, 2
Blåmossa <i>Leucobryum glaucum</i>	S	1, 2
Västlig husmossa <i>Loeskeobryum brevirostre</i>	S	1
Platt fjädermossa <i>Neckera complanata</i>	S	1, 2
Västlig hakmossa <i>Rhytidiadelphus loreus</i>	S	1, 2
Päronulota <i>Ulota coarctata</i>	R (VU)	1
Lavar		
Orangepudrad klotterlav <i>Alyxoria varia</i>	R (NT)	1
Rostfläck <i>Arthonia vinosa</i>	S	1, 2
Rosa lundlav <i>Bacidia rosella</i>	R (VU)	1, 2
Lönnlav <i>Bacidia rubella</i>	S	1, 2
Lien lundlav <i>Bacidina phacodes/tarandina</i>	R (NT)	1, 2
Savlundlav <i>Bellicidia incompta</i>	R (EN)	1, 2
Tät korallorangelav <i>Blastenia coralliza</i> (Fig. 3, 4)	R (EN)	1
Skuggorangelav <i>Caloplaca lucifuga</i>	R (NT)	2
Kraterorangelav <i>Caloplaca ulcerosa</i>	R (EN)	2
Gulnål <i>Chaenotheca brachypoda</i>	S	1
Grå skärelav <i>Dendrographa decolorans</i>	S	2
Ädelkronlav <i>Gyalecta carneola</i>	R (VU)	2
Storsporig kraterlav <i>Gyalecta derivata</i>	R (EN)	2
Gammelekslav <i>Lecanographa amylacea</i>	R (NT)	2
Bokkantlav <i>Lecanora glabrata</i>	R (NT)	1, 2
Violettgrå porlav <i>Lepra multipuncta</i>	R (NT)	1
Barkkornlav <i>Lopadium disciforme</i>	S	1
Liten ädellav <i>Megalaria laureri</i>	R (EN)	1, 2
Stiftklotterlav <i>Opegrapha vermicellifera</i>	R (NT)	1, 2
Rikfruktig blemlav <i>Phlyctis agelaea</i>	S	1
Bokvärtlav <i>Pyrenula nitida</i>	R(NT)	1, 2
Rosa skärelav <i>Schismatomma pericleum</i>	R (NT)	2
Havstulpanlav <i>Thelotrema lepadinum</i>	S	1, 2
Svampar		
Grönticka <i>Albatrellus cristatus</i>	R (EN)	1
Ekskinn <i>Aleurodiscus disciformis</i>	S	1, 2
Cinnoberspindling <i>Cortinarius cinnabarina</i>	R (NT)	1
Kromspindling <i>Cortinarius tofaceus</i>	R (NT)	1
Skinntagging <i>Dentipellis fragilis</i>	R (NT)	1
Hasselticka <i>Dichomitus campestris</i>	S	2
Blekticka <i>Haploporus tuberculosus</i>	R (NT)	2
Koralltaggsvamp <i>Hericium coralloides</i>	R (NT)	1
Zontaggsvamp <i>Hydnellum concrescens</i>	S	1
Boktaggsvamp <i>Hydnellum fagiscabrosum</i>	R (NT)	1
Droptaggsvamp <i>Hydnellum ferrugineum</i>	S	1, 2
Lundtaggsvamp <i>Hydnellum joeides</i>	R (VU)	1
Sydlig sötticka <i>Ischnoderma resinaceum</i>	R (NT)	1
Mandelriskä <i>Lactarius volemus</i>	S	1
Spinnfingersvamp <i>Lentaria byssiseda</i>	R 8NT)	1
Droppklibbskivling <i>Limacella guttata</i>	S	1
Ekticka <i>Phellinus robustus</i>	R (NT)	1, 2
Grå taggsvamp <i>Phellodon confluens</i>	R (NT)	1
Svart taggsvamp <i>Phellodon niger</i>	R (NT)	1
Druvfingersvamp <i>Ramaria botrytis</i>	R (NT)	1
Grålila fingersvamp <i>Ramaria fumigata</i>	R (NT)	1
Blek fingersvamp <i>Ramaria pallida</i>	R (NT)	1
Fläckfingersvamp <i>Ramaria sanguinea</i>	R (EN)	1
Blomkålssvamp <i>Sparassis crispa</i>	S	1
Fjällsopp <i>Strobilomyces strobilaceus</i>	S	1
Smal svampklubba <i>Tolyptocladium ophioglossoides</i>	S	1
Sydlig kantmusseron <i>Tricholoma sejunctum</i>	R (NT)	1

Fig. 3, 4. Tät korallorangelav är funnen vid Sänneshult. Foto J. Hemberg.

brevirostre, en mycket krävande och tidigare rödlistad art som är en stark indikator på skog med mycket höga naturvärden. I högvattenlinjen vid Listersjön och Sannen finns bitvis förekomster av hårklomossa, fridlyst och tidigare rödlistad.

Vitasand är en halvö på knappt 3 ha i Listersjön, belägen ca 1,3 km söder om Sänneshult. Halvön ingår i naturreservatet och Natura 2000-området Store Mosse som har sin tyngdpunkt på motsatt sida av sjön. På Vitasand växer en olikåldrig blandskog av bok, ek, tall och gran. Trots sin ringa storlek är området mycket artrikt. I nära anslutning till stränderna finns ett flertal mycket gamla bokar och ekar med rik förekomst av rödlistade lavar. Några av de mest anmärkningsvärda fynden är de starkt hotade arterna storsporig kraterlav *Gyalecta derivata* och kraterorangelav *Caloplaca ulcerosa* på gamla bokar samt rosa skärelav *Schismatomma pericleum* på en gammal, senvuxen ek. Rosa skärelav har sin huvudutbredning i Östergötlands eklandskap, men är mycket sällsynt längre söderut. I Blekinge betraktades den i flera

årtionden som utgången tills den återfanns på ett tiotal lokaler under 2000-talet.

Både Sänneshult och Vitasand är natursköna och lättillgängliga områden som är klart besöksvärda. Flera arter kan ses på bekvämt avstånd från stigarna och det finns stora möjligheter att göra nya spännande fynd.

Referenser

Artportalen.se

Länsstyrelsen 1981. Beslut och skötselplan för Sänneshults naturreservat

Nitare, J. Naturvårdsarter

Rödlistade arter 2020 ArtDatabanken

Wachtmeister, H. 1977, Johannishusreservaten, Blekinges Natur 1977

Brandberoende och brandgynnade svampar i Blekinge

Jonny Svensson

Jonny berättar om den intressanta gruppen av svampar knutna till områden utsatta för bränder. Det finns många arter anpassade till brända marker i Sverige och bara i Blekinge är 32 arter funna som är beroende eller gynnade av brand. Arter beroende av brand växer antingen på bränd ved eller marken, medan andra är indirekt gynnade av brand då de är knutna till kärlväxter eller mossor som är beroende av branden.

Bränd mark är en bristvara i Sverige. Under 1800-talet brann i snitt 1% av skogsarealen årligen, under 2000-talet endast 0,016 %. Ett 50-tal svamparter är beroende av bränd mark eller ved i Sverige, ytterligare 100 arter är gynnade av det.

I Blekinge har vi under inventeringen hittat 22 svamparter som är brandberoende och ytterligare 10 arter som är brandgynnade (se artlista). Av de brandberoende arterna är de flesta direkt beroende av brand, det vill säga de lever på bränd ved och förna (aska).

Vissa svamparter blir indirekt gynnade då deras värdmossor eller -kärlväxter gynnas av bränder. Trumpetskinns *Cotylidia undulata* är knuten till låga björnmossor (släktet *Polytrichum*) som gynnas av brand. Brandnavling *Lorelia postii* lever ihop med lungmossa *Marchantia polymorpha* som oftast finns i övergångszonen till fuktig mark. *Pirottaea senecionis* finns på döda stjälkar av bergkorsört *Senecio sylvaticus* som gynnas av hyggesbruk och bränder. Brandgynnade arter finns även i andra biotoper men är mer frekventa på bränd mark.

Under arbetet med Blekinges svampar har jag specialinventerat tre brandfält: Astensmåla, Klåvben och Uggleboda, vilka samtliga brann under sommaren 2018. Här följer beskrivning av dessa.

Astensmåla. Jämshög

Brandfält, hygge som brunnit den 31 maj 2018,

och som är ris-skotat. Området är markberett och planterat i september 2018. Nya stubbar av främst gran finns med ett litet inslag av tall, bok, ek och al, samt enstaka små kärr. Berggrunden är gnejs. (102 svamparter är funna).

Klåvben. Backaryd

Brandfält 1,7 hektar stort, som brunnit den 26 juli 2018. Området består av ungskog med gran och tall, cirka 7 år gamla. Gamla stubbar av gran och tall förekommer. Terrängen är blockig och kuperad, och berggrunden består av karlshamnsgranit. (56 svamparter är funna).

Uggleboda. Jämshög

Kalhygge, som avverkats 2018. I området finns nya stubbar av främst gran med ett mindre inslag av björk och ek. Brandfält som brunnit den 29 juni 2018. Berggrunden består av karlshamnsgranit och området är 0,7 hektar stort (30 svamparter är funna).

Brandens betydelse för artdiversiteten

Inget av ovan nämnda områden hade någon gammal skog kvar före branden, men likväl fanns många brandberoende arter. Det är gynnsamt för diversiteten om det finns blöta partier, och flera arter trivs i övergångszonen till bränd mark. Eldens intensitet påverkar artantalet och arturvalet, men det är svårt att se några tydliga tendenser åt vilket håll den ändrar artdiversiteten. Även små brandfläckar kan hysa flera arter. Mycket är okänt och det vore värdefullt med ett närmare studium av svampar knutna till brand och deras diversitet.

Fig. 1. Astensmåla brandfält som brann 2018. Foto J. Svensson

Artlista

* brandberoende; ** brandgynnade

Anthracobia macrocystis*. Aspö Aspömad, 2008-09-22. Jämshög Astensmåla brandfält, 2018-11-10. Bräkne-Hoby Treböken, 2021-09-22. Ronneby Galtsjön brandfält, 2023-10-14; Förkärla Vambåsamon, 2024-11-02.

Anthracobia maurilabra*. Aspö Aspömad, 2018-08-06.

Anthracobia melanoma*. Jämshög Astensmåla brandfält, 2018-09-15, 2018-10-09. Backaryd Klåvbens brandfält, 2018-11-14; Jämshög Uggleboda brandfält, 2018-11-16. Jämshög Sjöhaga S. Oasjön SÖ. 2020-11-28. Bräkne-Hoby Treböken, 2021-09-22.

Ascobolus carbonarius kolprickskål*. Mjällby Kråkenabb, 2001-06-09. Öljuhult Hålabäck, 2004-05-30; Jämshög Harasjömåla-Vångagylet SV. 2018-06-24.

Cotylidia undulata trumpetskinn** (Fig. 2). Ronneby Piskabacken, 2001-09-07. Eringsboda Klåvben brandfält, 2020-09-08, 2020-11-03; Jämshög Astensmåla brandfält, 2020-10-30, 2020-11-06.; Jämshög Uggleboda brandfält, 2020-11-08. Karlskrona Torskors byggtipp, 2023-11-04.

Coprinellus angulatus liten brandfläcksvamp*. Mjällby Listershuvud, 1995-09-20, 2000-08-05. Kyrkhult Käringhejan NR. 1998-07-25. Öljuhult Bälgeslund, 2009-10-02. Jämshög Astensmåla brandfält, 2018-11-12, 2019-08-10, 2019-09-28, 2020-07-25. Jämshög Uggleboda brandfält, 2018-11-16. Backaryd Klåvben brandfält, 2019-09-12. Fridlevstad Åbyholm brandfält, 2019-10-28. Edestad Gärestad, 2019-10-31. Bräkne-

Hoby Treböken, 2021-09-22. Ringamåla Kulle-måla brandfält, 2022-09-15.

Daldinia concentrica s.str. äkta skiktdyna**. Jämshög Halens NR. 1998-10-21. Bräkne-Hoby Blåberget, 2003-09-18. Bräkne-Hoby Gyö, 2004-02-18. Jämshög Astensmåla brandfält, 2019-10-21. Kyrkhult Kullan, 2019-10-29.

Fig. 2. Trumpetskinn *Cotylidia undulata*. Foto J. Svensson.

Fig. 3. Stybbskål *Geopyxis carbonaria*. Foto J. Svensson.

Daldinia loculata s. str. brandskiktdyna**. Jämshög Blåsegyl. 2000-02-14

Daldinia vernicosa skaftad skiktdyna**. Rödeby Mörtsjön N, 2017-09-18

Entoloma lampropus stålopping**. Backaryd Klåvben brandfält, 2019-09-12. Jämshög Astensmåla brandfält, 2019-09-28. Ronneby Galtsjön brandfält, 2023-10-14.

Geopyxis carbonaria stybbskål* (Fig. 3). Ringamåla Ire brandplats, 1994-09-18, 1995-09-29. Jämshög Tuesjön N. brandfläck, 1996-08-04. Ringamåla Hovmansbygd brandfläck, 1998-07-11. Jämshög Astensmåla brandfält, 2019-02-17, 2019-09-28, 2019-11-02. Backaryd Klåvben brandfält, 2019-09-30. Jämshög Brokamåla, 2019-10-07. Tving Jakobs-
torp, 2020-11-03. Ronneby Galtsjön brandfält, 2023-10-14.

Gymnopilus decipiens*. Ringamåla Ire brandplats, 2000-08-07. Backaryd Klåvben brandfält, 2019-09-30.

Loreleia postii (*Omphalina postii*) brandnavling*. Jämshög Astensmåla brandfält, 2019-04-28

Lyophyllum anthracophilum stybbgråskivling*. Ronneby Klåvben brandfält, 2020-09-08, 2020-11-03. Jämshög Astensmåla brandfält, 2020-10-30, 2020-11-06, 2020-11-28. Jämshög Uggleboda brandfält, 2020-11-08. Ringamåla Kullemåla brandfält, 2022-10-12, 2022-11-08. Ronneby Galtsjön brandfält, 2023-10-14. Förkärla Vambåsamon, 2024-11-02.

Lyophyllum atratum kolgråskivling*. Öljuhult Bälgeslund, 2009-10-02.

Multiclavula corynoides grenig lavklubba**. Backaryd Klåvben brandfält, 2019-09-12. Jämshög Astensmåla brandfält, 2020-11-15. Augerum Lyckåborg, 2023-07-26. Ronneby Galtsjön brandfält, 2023-10-14.

Myxomphalia maura svartnavling*. Kyrkhult Kullan NR, Tulseboda. Jämshög Astensmåla brandfält, Ljungryda, Uggleboda brandfält. Mjällby Hanö ängsbuskmark, Lörby grustag. Ringamåla Ire NR. Asarum Långasjönäs camping. Backaryd Klåvben brandfält. Edestad Gärestad. Hjortsberga Johannishus. Fridlevstad Åbyholm brandfält. Sturkö Ronnenabben. Kristianopel Björkeskär-Rönneskär.

Octospora leucoloma**. Jämshög Astensmåla brandfält, 2020-10-30. Backaryd Klåvben brandfält, 2020-11-03.

Peziza echinospora brun brandskål*. Jämshög Erikstorp, 1993-08-10. Ringamåla Ire NR. 1995-04-17. Kyrkhult Karinghejan NR, 1998-07-25. Sölvesborg Siesjö S, 1998-07-25. Jämshög Aspegylet NV, 2001-08-01. Tving Alnaryd-Lillån, 2003-09-17. Öljuhult Hålabäck-Hålabäcksmaden, 2004-05-30. Jämshög Astensmåla brandfält, 2018-09-15. Öljuhult Bälgeslund, 2009-10-02. Bräkne-Hoby Treböken, 2021-09-22.

Peziza subviolacea (*P. pratervisa*) vårtporig brandskål*. Ringamåla Ire NR brandplats, 1994-09-18, 1995-04-17, 1995-09-29. Augerum Uttorp, 2001-10-06. Jämshög Aspegylet N o V, 2002-07-25. Jämshög Fritsatorpet släkt-kalkdeponi, 2008-10-13. Jämshög Astensmåla brandfält, 2018-11-24. 2019-11-15. Jämshög Brokamåla, 2020-02-11. Bräkne-Hoby Treböken, 2021-09-22. Ringamåla Kullemåla brandfält, 2022-10-12. Bräkne-Hoby Galtsjön brandfält, 2023-10-14.

Pholiota highlandensis kolflamskivling* (Fig. 4). Kyrkhult Kullan, Karinghejan NR. Jämshög Astensmåla brandfält, Tuesjön N, Uggleboda brandfält. Sölvesborg Siesjö S. Mjällby Hjärthallaberget, Listerhuvud, Näsabben, Östra Torsö. Ysane Norjegryt. Ringamåla Ire NR, Kullemåla brandfält. Bräkne-Hoby Treböken V. Öljuhult Bälgeslund. Ronneby Galtsjön brandfält, Piskabacken. Backaryd Hjorthålan, Klåvben brandfält. Eringsboda Broddamåla. Edestad Gärestad. Hjortsberga Johannishus-Grindstugan, Sännehult NR. Förkärla Tromtö NR. Tving Brinkaberg, Jakobsberg VSV Flisbron. Fridlevstad Vastanmåla, Åbyholm brandfält. Aspö Aspömad. Flymen Garnanäs. Augerum Uttorp. Kristianopel Björkeskär-Rönneskär, Högasand

Pholiotina filipes stybbhätting**. Sölvesborg Siesjö S. 1995-10-29.

Plicaria carbonaria taggporig svedjeskål*. Jämshög Astensmåla brandfält, 2018-11-10. Backaryd Klåvben brandfält, 2018-11-14. Jämshög Uggleboda brandfält, 2018-11-16. Ronneby Galtsjön brandfält, 2023-10-14.

Pirottaea senecionis**. Jämshög Astensmåla brandfält, 2020-06-03.

Plicaria endocarpoides slätsporig svedjeskål*. Tving Jakobsberg, 2020-11-03. Silhövda Vastansmåla, 2024-11-23.

Plicaria trachycarpa*. Bräkne-Hoby Treböken, 2021-09-22. Ringamåla Kullemåla brandfält, 2022-10-12.

Psathyrella pennata stybbspröding*. Mörrum Magleholme, 1997-08-17. Ronneby Piskabacken, 2000-12-06. Ysane Norjegryt, 2009-12-06. Jämshög As-

Fig. 4. Kolflamskivling
Pholiota highlandensis.
Foto J. Svensson.

tensmåla brandfält, 2018-10-27, 2020-10-30.
Backaryd Klåvben brandfält, 2018-11-14. *Ronneby*
Galtsjön brandfält, 2023-10-14.

Pyronema omphalodes (P. confluens) eldskål*. *Mjäll-*
by Listerhuvud, 2000-08-05. *Jämshög* Sjöhaga S-
Öasjön SÖ, 2020-10-03.

Rhizina undulata rotmurkla**. *Kyrkhult* Åmma NR.
Jämshög Aspegylet NV, Astensmåla brandfält,
Brokamåla, Uggleboda brandfält. *Ringamåla* Ire

NR. *Kullemåla* brandfält. *Edestad* Gärestad. *För-*
kärle Vambåsamon. *Tving* Jakobsberg. *Kristianopel*
Högasand

Rhodotarzetta rosea*. *Ronneby* Klåvben brandfält,
2019-09-04, 2019-09-30, 2019-10-28.

Sphaerosporella brunnea*. *Jämshög* Astensmåla
brandfält, 2019-10-13, 2020-07-25, 2020-08-31.

Trichophaea hemisphaerioides*. *Jämshög* Astensmåla
brandfält. 2019-09-07, 2020-11-15.

Ny logga

I samband med att föreningen organiserar Botanikdagarna i Blekinge i år, beslutade vi i styrelsen att skapa en ny logga för föreningen som vi kan använda på tröjor och mössor under Botanikdagarna och naturligtvis även senare. Vi utgick ifrån den logga med en Blekingekarta infälld i ett eklöv, som Kjell Pettersson ursprungligen presenterade, och engagerade vårt hemsidebolag att ta fram ett mer stiliserat förslag med smärre justeringar. Vi bifogar här en variant av den logga som vi inom styrelsen fastnade för.

Rödsäv och plattsäv i Blekinge

Åke Widgren

Åke rapporterar status för de rödlistade halvgräsen rödsäv och plattsäv. Även om de på några lokaler inte blev återfunna, så förefaller de hålla ställningarna. Minskad eller upphörd hävd verkar vara den viktigaste faktorn som påverkar arterna negativt i nuläget, men stranderosion på grund av havsvattennivåns höjning är ett större hot på längre sikt.

Rödsäv *Blysmus rufus* och plattsäv *Blysmus compressus* är två rödlistade strandängsarter som var nationellt prioriterade i floraväxeriet under 2023. Båda är klassade som *sårbara* (VU), och har likartade biotopkrav, åtminstone i Blekinge. Rödsäv växer uteslutande i havsstrandängar (Fig.1), medan plattsäv även kan förekomma i inlandet. Under åren 2020–2024 besöktes 57 lokaler för rödsäv och 25 lokaler för plattsäv. Rödsäv återfanns på 21 och plattsäv på 11 äldre lokaler. Av rödsäv gjordes dessutom en del nyfynd.

Utbredning och ekologi

Rödsäv (Fig 2) förekommer i havsstrandängar längs hela den svenska väst- och sydkusten, samt på ostkusten upp till norra Uppland. Arten är utbredd även längs kusterna i Danmark, Norge och södra Finland, men är inte rödlistad i dessa länder. Växtplatserna är oftast mer eller mindre välhävdade (SLU Artdatabanken 2025). Utbredningen i Blekinge omfattar hela kuststräckan från Valje till Brömsebro men arten är något ovanligare i sydväst (Fig 4a). I landskapsflorainventeringen 1980–2005 (Fröberg 2006) noterades den i 42 inventeringsrutor (5 x 5 km). I Blekinge är en rätt stor andel av lokalerna väl eller måttligt hävdade (Fig 1), men i vissa fall även helt ohävdade. På enstaka ohävdade lokaler går igenväxningen ganska långsamt vilket innebär att arten kan hålla sig kvar långt efter att hävden upphört.

Plattsäv (Fig 3) växer liksom rödsäv i havsstrandängar längs den svenska väst- och sydkusten, samt på östkusten upp till södra Gästrikland. Arten är tämligen sällsynt och på tillbakagång i Danmark, men är fortfarande inte rödlistad. I Norge är plattsäv mycket sällsynt och klassad som akut hotad. I Finland finns arten bara på Åland (SLU Artdatabanken 2025). Till skillnad från rödsäv finns arten även på en mängd inlandslokaler, främst i kalkrika trakter i södra och mellersta Sverige. Inlandslokalerna utgörs av rikkärr, kalkfuktängar, gamla sten- och grustäcker samt hävdade sjöstränder (SLU Artdatabanken 2025). Utbredningen i Blekinge är mer splittrad än för rödsäv (Fig 4b). I landskapsflorainventeringen (Fröberg 2006) rapporterades arten från 11 inventeringsrutor (5 x 5 km). Alla sentida lokaler utom två utgörs av havsstrandängar. Undantagen är Södersjön i Olofströms kommun där arten växer på en grusig sjöstrand (vid en badplats), samt Siesjö i Sölvesborg där arten har växt i ett rikkärr men sedan länge är utgången. I Holmgren (1942) redovisas även inlandslokaler vid Hällaryd i Karlshamn kommun samt Hasselstad och Bräkne-Hoby i Ronneby kommun.

Det största hotet mot de två arterna är igenväxning till följd av svag eller upphörd hävd. Båda är små och konkurrenssvaga, och överlever inte när lokalerna växer igen. På intensivt gäsbetade havsstrandängar kan sannolikt det hårda betestrycket i kombination med

Fig. 1. Typisk rödsävsbiotop. Rödsäven växer ofta i den lågvuxna delen av strandängan, innanför bättet med havssäv och blåsäv. Styrsvik, Ronneby kommun 2023. Foto Åke Widgren

gässens gödsling vara ett hot (SLU Artdatabanken 2025). För plattsäv nämner Artfakta även dikning, skogsplantering och tidig väkantsslätter, men dessa är knappast relevanta i Blekinge. Ett växande hot, som på sikt kanske är väl så stort som igenväxning, är stranderosion i samband med havsnivåhöjning och ökad stormfrekvens.

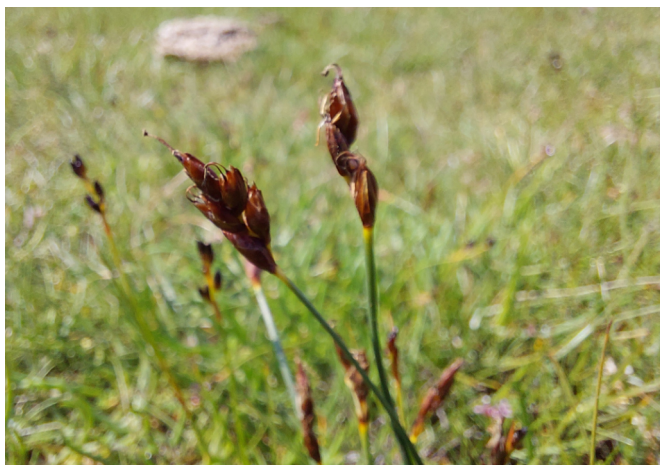
Både rödsäv och plattsäv rödlistades år 2010 i kategorin *nära hotad* (NR), och blev uppklassade till *sårbar* (VU) 2020. Den år 2020 bedömda minskningstakten för de två arterna uppgick till 30 (20–40) % under de senaste 30 åren. Bedömningen baserades bland annat på resultaten i flera provinsflorainventeringar i södra Sverige. År 2023 var båda arterna nationellt prioriterade inom floraväxteriet, i syfte att skaffa ett bra underlag till nästa rödlisterevidering. För att få en så heltäckande bild som möjligt av den aktuella statusen har jag i sammanställningen även tagit med uppgifter

från och med år 2020 då de två klassades som sårbara.

Rödsävens förekomst och status i Blekinge

Under åren 2020–2024 inventerades sammanlagt 57 lokaler av rödsäv, varav 42 var återbesök på äldre lokaler (de äldsta från 1980-talet), och 15 var nyfunna (Fig 5a). Av de inventerade lokalerna ligger 4 i Karlshamn, 32 i Karlskrona, 16 i Ronneby, och 5 i Sölvesborg. Utöver dessa återstår ytterligare cirka 50 äldre lokaler (de flesta från Blekinges Flora) som ännu inte återbesökts och förts in i floraväxteriet.

På 21 av de återbesökta lokalerna hittades arten, medan lika många saknade återfynd vid det senaste besöket. Det innebär en minskning med 50 %. Det finns dock flera möjliga felkällor. En är att rödsäv är relativt svårinventerad. Små förekomster kan vara väldigt svåra att hitta, i synnerhet på kortbetade lokaler. En annan

Fig. 2. Rödsäv. Uttorp, Karlskrona kommun 2023. Foto: Åke Widgren.

Fig. 3. Plattsäv, Torstävaviken, Karlskrona kommun 2023. Foto: Åke Widgren.

felkälla är att inventeringsbesöket gjorts sent på säsongen då stråna tappat merparten av sina frukter och därför är särskilt svåra att se. För en bedömning av rödsävens status i Blekinge är antalet lokaler inte heller det bästa underlaget, eftersom det inte säger något om populationsstorleken. Ännu en felkälla är att för många äldre lokaler (från 1980-talet) bygger koordinatsättningen på RUBIN-koordinater (100-metersrutor) vilket också försvårar möjligheten att hamna rätt i terrängen.

Tyvärr finns inte uppgifter om antal strån (rekommenderad enhet för rödsäv i floraväxteriet) i alla rapporter; i enstaka fall har i stället en yta angivits. En summering av antalet strån där detta angivits (vid senaste besöket) ger en totalsumma på 23 590 strån (avrundat). Den rikaste växtplatsen återfinns på Hasslö där en lokal (nyfunnen 2023) hyste uppskattningsvis 7 000 strån. På 11 lokaler rapporterades minst 1 000 strån, medan 19 av lokalerna hyste 100 strån eller färre vid senaste besöket. I fem av inventeringsrapporterna nämns igenväxning på grund av svag eller upphörd beteshävd som ett problem. I 10 rapporter nämns hårt betestryck som en orsak till att arten varit svårfunnen eller inte gått att hitta. Det sistnämnda innebär dock inte att den nödvändigtvis är utgången.

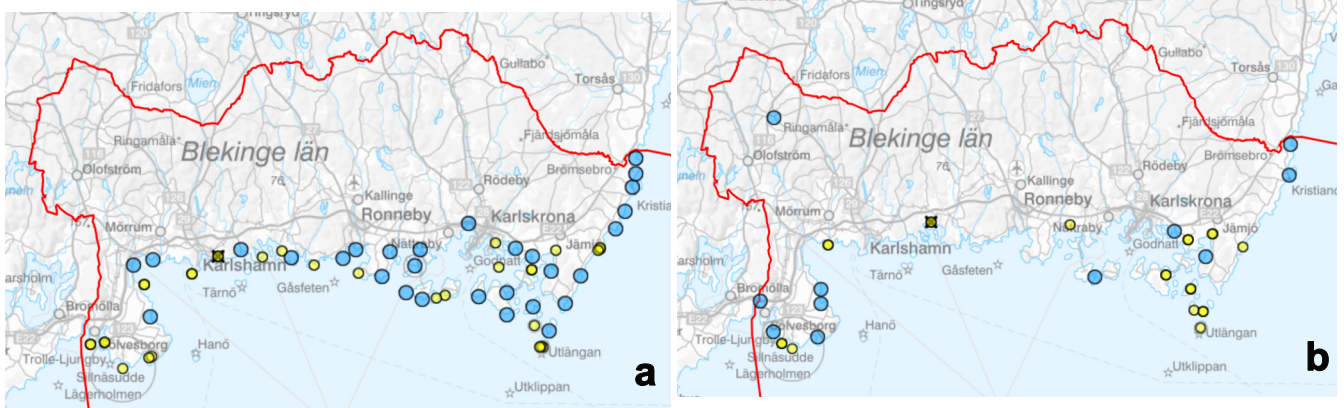
Trots den stora minskningen i antal lokaler bedömer jag rödsävens nuvarande status som ganska god. Det är fortfarande lätt att hitta nya lokaler, särskilt i östra Blekinge. En kvalificerad gissning är att det verkliga antalet lokaler i länet är minst det dubbla jämfört med de som vi

känner till idag, och det är inte orimligt att även den verkliga totalpopulationen är dubbelt så stor. Det innebär ändå inte att arten är utom fara. Många lokaler har försvunnit på grund av främst igenväxning, och de lokaler som idag är mest hotade är främst små, individfattiga växtplatser. På längre sikt tror jag att stranderosion orsakad av havsnivåhöjning i kombination med ökad stormfrekvens kommer att vara det största hotet. Att många havssträndängar i exponerade lägen redan har påverkats av erosion är en realitet.

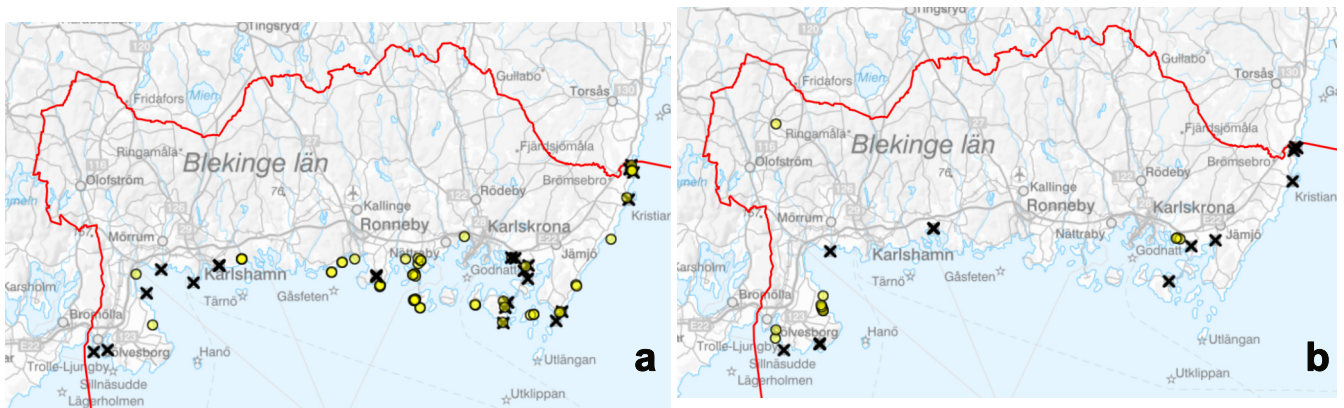
Plattsävens förekomst och status i Blekinge

Plattsäv är betydligt ovanligare i Blekinge än rödsäv. Under åren 2020–2024 besöktes 25 kända lokaler (Fig 5b). Liksom för rödsäv så är de äldsta uppgifterna från början av 1980-talet (inventeringen av Blekinges Flora). Inga nya växtplatser påträffades. Av de inventerade lokalerna ligger 2 i Karlshamn, 10 i Karlskrona, 12 i Sölvesborg och 1 i Olofström. Utöver dessa återstår ytterligare 18 äldre lokaler (från Blekinges Flora) som ännu inte återbesökts och förts in i floraväxteriet.

Återfynd gjordes på 11 av de besökta lokalerna. På resterande 14 lokaler kunde arten inte påträffas, vilket innebär en minskning med 56 %, alltså något mer än för rödsäv. De möjliga felkällorna är i stort sett samma som för rödsäv, men jag misstänker att det dessutom kan dölja sig enstaka felbestämningar i de äldre plattsävsrapporterna.

Fig. 4a, b. Utbredningen av rödsäv (a) och plattsäv (b) i Blekinge 1980–2024 (gul prick = fynd, blå prick = kluster med många fynd). Hämtat från Artportalen maj 2025.

Fig. 5a, b. Återinventerade och nyfunna lokaler av rödsäv (a) och plattsäv (b) i Blekinge under 2020–2024 (gul prick = fynd, kryss = ej återfunnen). Hämtat från Artportalen maj 2025.

En summering av antalet strån vid de senaste lokalbesöken ger en totalsumma på 23 640 (avrundat), alltså nästan samma som för rödsäv. Två av lokalerna var särskilt rika – Djupekås (10 000 strån) och Torstäva (10 000 strån). Vid Torstäva finns dessutom ytterligare två rika lokaler med minst 1 000 strån vardera. Visserligen återstår 18 lokaler att återbesöka, varav några troligen hyser arten, men mörkertalet av okända lokaler är sannolikt marginellt.

Det största hotet mot plattsäv i Blekinge är med all säkerhet igenväxning på grund av svag eller upphörd beteshävd. I inventeringsrapporterna framgår att flera av de lokaler där arten inte återfanns är igenväxande, men det finns även exempel på välhävdade och till synes fina lokaler där arten eftersökts förgäves. I nuläget bedömer jag att populationen är ganska stabil, men helt beroende av att de fåtaliga, mycket individrika lokalerna sköts på ett bra sätt. På plattsävslokalen vid Södersjön är möjligen en alltför intensiv badplatsskötsel ett hot.

Tack

Stort tack till de floraväktare som engagerat sig i inventeringen.

Citerad litteratur

Holmgren, B. 1940. *Blekinges Flora*. Karlskrona.

SLU Artdatabanken. 2025.

Artfakta: rödsäv (Blysmus rufus). <https://artfakta.se/taxa/222237> [2025-05-08]

SLU Artdatabanken. 2025.

Artfakta: plattsäv (Blysmus compressus). <https://artfakta.se/222738> [2025-05-08]

Fröberg, L. 2006. *Blekinges Flora*. SBF-förlaget, Uppsala.

Åke Widgren, Ronnebygatan 10, 371 12 Karlskrona.

E-post: cotula@gmail.com

Backsippa

prioriterad floraväktarart under 2024

Åke Widgren

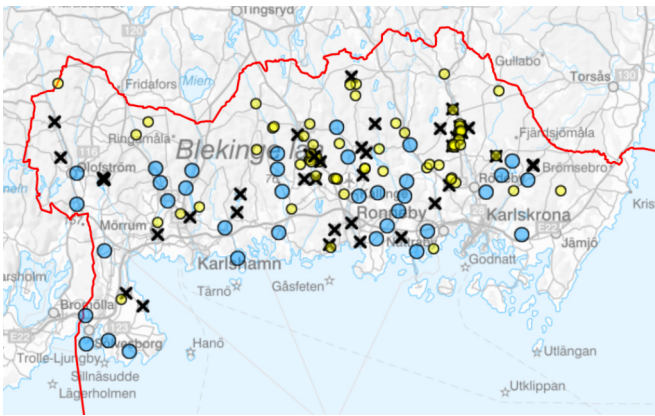
Backsippan var en prioriterad floraväktarart under förra året. Den påverkas negativt av igenväxning och exploatering, men även torka bedöms som ett hot för arten. Sammanlagt besöktes 166 lokaler, med återfynd på flertalet av lokalerna.

Under 2024 var backsippa *Pulsatilla vulgaris* nationellt prioriterad inom floraväktariet. Backsippa har i Sverige två underarter, vanlig backsippa *P. vulgaris* subsp. *vulgaris* och gotlandssippa *P. vulgaris* subsp. *gotlandica*. Båda är rödlistade i kategorin *sårbar* (VU). Vanlig backsippa är spridd och traktvis ganska vanlig inom större delen av Syd- och Mellansverige, med nordliga utpostlokaler i Härjedalen och Jämtland. Gotlandssippa är endemisk för Gotland. I Blekinge är backsippan ganska vanlig i kust- och mellanbygden, men ovanlig i skogsbygden. I den östligaste delen av länet saknas den helt (Fig 2).

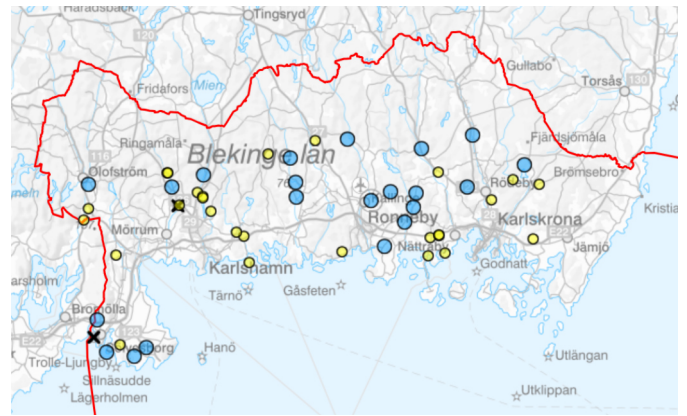
Hoten mot backsippa är flera. Artfakta (SLU Artdatabanken 2025) nämner särskilt två - igenväxning (på grund av ohävd eller gödsling) och exploatering. Själv anser jag att även torka är ett stort hot, särskilt på ohävdade, individfattiga lokaler i utsatta lägen. Den extremtorra sommaren 2018 gick hårt åt många backsippslokaler i Blekinge. En del små lokaler slogs ut helt, eller minskade från något 10-tal till enstaka plantor. En stor andel av de små backsippslokalerna utgörs av väglänter och vägkanter, där de förutom torka också riskerar att drabbas av vägkantsskrapning, vägbreddning och fibernedgrävning. Även ett hårt betestryck med fel djurslag, exempelvis tidigt betespåsläpp med får, kan skada förekomster av backsippa, liksom bökande vildsvin.

Fig 1. Blommande backsippor. I Skuremåla naturreservat 2014. Foto Å. Widgren.

Fig 2. Utbredningen av vanlig backsippa i Blekinge 1980–2024 (gul prick = fynd, blå prick = kluster med många fynd, kryss = utgångna lokaler). De allra flesta lokalerna ingår i floraväckeriet. Hämtat från Artportalen maj 2025.

Fig 3. Återinventerade lokaler för vanlig backsippa i Blekinge under 2024 (gul prick = fynd, blå prick = kluster med många fynd, kryss = ej återfunnen 2024). De flesta lokalerna med "ej återfunnen" följer sig i klustren. Hämtat från Artportalen maj 2025.

I Blekinge ingår 374 backsippsslokaler i floraväckeriet, fördelat på 15 i Olofstrom, 38 i Sölvesborg, 40 i Karlshamn, 205 i Ronneby och 76 i Karlskrona. Under 2024 blev sammanlagt 166 lokaler besökta (Fig 3), med varierande resultat. På endast 37 lokaler noterades 100 plantor eller mer. På 57 lokaler var antalet plantor färre än 10. På 24 av lokalerna kunde arten inte återfinnas. De individrikaste växtplatserna återfinns i Ronneby kommun, och särskilt i området Johannishus–Vambåsa där merparten utgörs av betade torrängar på eller i anslutning till grusåsar. Det största antalet fanns vid Vambåsa gård (1 310 plantor). Andra rika

lokaler var västra Vångakullen (900 plantor), Hjortsberga klockstapel (873 plantor), Mölleryd (737 plantor), Kalleberga (725 plantor) och Björkeryds naturreservat (720 plantor).

Tack

Stort tack till de floraväktare som engagerat sig i inventeringen.

Referenser

SLU Artdatabanken (2025). *Artfakta: vanlig backsippa (Pulsatilla vulgaris subsp. vulgaris)*. <https://artfakta.se/taxa/224913> [2025-05-08]

Årets växt

Svenska Botaniska Föreningen (SBF) har utsett tallört *Monotropa hypopitys* till årets växt. Den delas i två underarter, vanlig tallört ssp. *hypopitys* och kalktallört ssp. *hypophegea*, som båda är kända från Blekinge (kalktallört emellertid endast på en lokal på Listerlandet)

Alla är välkomna att rapportera fynd av

tallört. Uppgifterna ska bestå av fyndplats, biotop, mängd, datum och kan rapporteras antingen direkt i Artportalen eller genom att skicka in blanketter. Gå in på SBF:s hemsida (www.svensk-botanik.se/aktivitet/aretsvaxt/), där det står om arten och där man kan ladda ner blanketter.

Fyndrapporter

Lars Fröberg

Intressanta fynd av kärlväxter, lavar och svampar från 2024 rapporteras. Koordinater ges enligt Rikets nät (Rt90); LD, OHN = belägg sparat i Lunds resp. Oskarshamns Biol. Museum; ! = granskad av ...

Kärlväxter

Acer palmatum japansk lönn. Eringsboda s:n, Blomstergården (14651-62572) kvarstående/förvildad i övergiven park/trädgård 2024-06-27 Åke Widgren; LD.

Campanula portenschlagiana murklocka. Karlskrona s:n, Björkholmen, Skonertg. (14855-62261) bergskärning invid tomt 2024-08-22 Joakim Hemberg, Åke Widgren; LD (!L. Fröberg). Ny för Blekinge.

Centauera x moncktonii banklint. Karlskrona s:n, Torskors, Silvervägen (14893-62345) vägkant 2024-07-10 Åke Widgren; LD (!L. Fröberg).

Geranium x oxonianum kronnäva. Eringsboda s:n, Blomstergården (14651-62572) kvarstående/förvildad i övergiven park/trädgård 2024-06-27 Åke Widgren; LD (!T. Tyler). Ny för Blekinge.

Hypericum montanum bergjohannesört (NT). Lösen s:n. Bergudden, Verkö (6226995 1489231) fyra blommande ex 2024-07-03 Joakim Hemberg (Fig. 1). Tyvärr röjdes de ner med gräsrojare en vecka senare, men förhoppningsvis kommer de tillbaka.

Lathyrus sphaericus vårval (Fig. 2). Ramdala s:n, Möcklö, Mobergavägen (14977-62243) ofrivilligt inkommen på naturtomt 2024-05-20 Åke Widgren, Urban Emanuelsson.

Ponterderia cordata pontederia (Fig. 3). Silletorpsåns V-sida, SV Eriksberg. (14888-62380). 2024-11-16; 2 bestånd. Joakim Hemberg, Åke Widgren, Marcus Törnberg. Ny för Blekinge.

Ranunculus schmalhauseni sjömöja. Rödeby, Silletorpsåns vid Kassabron (14883-62361). 2024-06-02, Åke Widgren; LD (!L. Fröberg & T. Tyler). Ny för Blekinge.

Symphytum officinale äkta vallört. Ronneby s:n, Sörbyv./Serpentinvägen (RN 6232635 1466762), 2024-09-04 Joakim Hemberg. Tre blommande plantor. Få lokaler i Blekinge.

Taraxacum cacuminatum näbbmaskros. Kristianopel s:n, Fågelmara, Reymersholmsvägen (15086-62368) gräsremsa intill industribyggnad 2024-09-04 Tommy Nilsson, Erik Lundén (OHN). Ny för Blekinge.

Taraxacum heikkinenii Heikkinens maskros. Jämjö s:n, Västra Stationsvägen 6 (15019-62293) gräsmark 2024-05-01 Tommy Nilsson, Erik Lundén (privat samling). Ny för Blekinge.

Taraxacum undulatilorum strålmaskros. Jämjö s:n, Ådalsvägen 3 (15018-62295) grässlänt mot villaträdgård 2024-05-01 Tommy Nilsson, Erik Lundén (OHN). Ny för Blekinge.

Lavar

Blastenia coralliza tät korallorangelav (VU). Literby s:n, Sänneshult (RN 6243520 1471721). 2024-09-23 Joakim Hemberg. Ganska rikligt på en ek och en bok; båda träden är gamla och senvuxna. Andra fyndet i Blekinge.

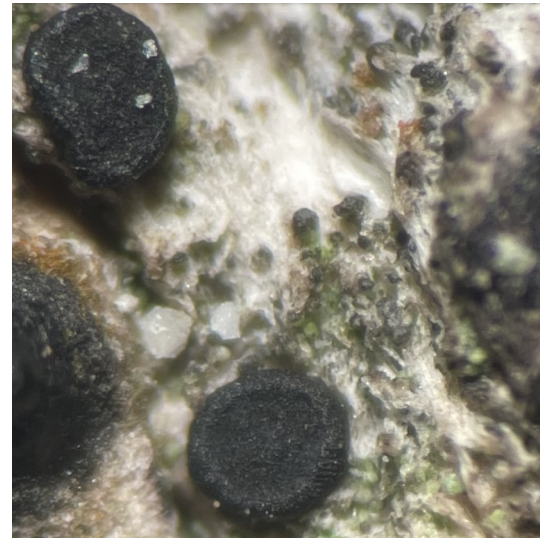
Fig. 1. Bergjohannesört *Hypericum montanum*. Foto J. Hemberg.

Fig. 2. Vårval *Lathyrus sphaericus*. Foto Å. Widgren

Fig. 3. *Pontederia cordata*. Foto Å. Widgren

Fig. 4. Mörk lundlav *Scutula effusa*. Foto J. Hemberg

Caloplaca ulcerosa kraterorangelav (EN). Hjortsberga s:n, Vitasand (RN 6241364 1472584) 2024-10-15 Joakim Hemberg, Mattias Lindström, Viveka Strand, Björn Larsson. Ganska rikligt på en gammal bok och dessutom fertil, vilket är ovanligt.

Enterographa hutchinsiae klippzonlav (EN). Lösen s:n, Bergudden, Verkö (RN 6227068 1489233). 2024-06-25 Joakim Hemberg. Flera bålur på basen av en gammal bok.

Gyalecta carneola ädelkronlav (VU). Hjortsberga s:n, Vitasand (RN 6241364 1472584). 2024-10-15 Joakim Hemberg, Mattias Lindström, Viveka Strand, Björn Larsson. Ganska rikligt på en gammal bok.

Gyalecta derivata storsporig kraterlav (EN). Hjortsberga s:n, Vitasand (RN 6241364 1472584). 2024-10-15 Joakim Hemberg, Mattias Lindström, Viveka Strand, Björn Larsson. Ganska rikligt på en gammal bok.

Inoderma byssacea ekpricklav (VU) Asarum s:n, Strömma (RN 6229887 1440629) rikligt på en gammal ek, 2025-02-14 Joakim Hemberg, Oskar Hemberg. Arten har få kända lokaler i Blekinge.

Lecanora sublivescens blå halmlav (VU). Lösen s:n, Bergudden, Verkö (RN 6226968 1489017) 2024-07-03 Joakim Hemberg. En stor bålur på basen av gammal senvuxen ek.

Schismatomma graphidioides skrift-skärelav (EN). Mjällby s:n, Sillnäs naturreservat (RN 6208740 1425963) 2025-05-19 Joakim Hemberg. Ganska rikligt på tämligen ordinär bok med slät bark. I Blekinge är arten sedan tidigare känd endast från

en gammal bok vid Elleholms badplats. Denna bok avverkades tyvärr av "säkerhetsskäl" för mer än 20 år sedan.

Schismatomma pericleum rosa skärelav (NT). Hjortsberga s:n, Vitasand (RN 6241354 1472589) 2023-09-23 Joakim Hemberg. En liten bålur på gammal senvuxen ek. Arten har få kända lokaler i Blekinge.

Scutula effusa mörk lundlav (CR). Torhamns s:n, Steneryds ängar (RN 6221919 1501546) 2024-10-15 Joakim Hemberg, Mattias Lindström, Viveka Strand, Björn Larsson; conf. Stefan Ekman (Fig. 4). Sparsamt på en gammal hamlad ask. Ny för Blekinge!

Svampar

Faerberia carbonaria Kolnavling. Sillhövda s:n, Vastansmåla (RN 6262933 1485664) 2024-10-11 Joakim Hemberg. Rikligt på ett litet brandfält från 2023. Ej rapporterad på Artportalen tidigare; ny för Blekinge?

Ganoderma resinaceum Eklackticka (EN). Nättraby s:n, vid Nättraby kyrka (RN 6230392 1483372) 2024-09-15 Joakim Hemberg. Gammal fruktkropp på grov ek i gatumiljö. Åryd s:n, Guemåla (RN 6230124 1450734) 2025-04-04 Joakim Hemberg. Tre gamla fruktkroppar på grov ek.

Hydnellum joeides Lundtaggsvamp (VU). Hjortsberga s:n, vid Listersjöns södra del (RN 6240295 1473346) 2024-09-03 Joakim Hemberg. Flera fruktkroppar.

Författarinstruktioner

Detta är föreningens medlemshäfte och skickas ut 1 gång per år, under våren. Vi presenterar intressanta fynd och ger en rapport från floraväxteriet. Dessutom ges referat från föreningens aktiviteter, kommande programpunkter och andra botaniska aktiviteter med anknytning till föreningen. Vi publicerar även specialinventeringar, samt diverse systematiska utredningar som har anknytning till landskapet.

Manus kan skickas till föreningens redaktör, Lars Fröberg (larsfroberglund@gmail.com). När ni skickar in era bidrag måste bilder och tabeller skickas separat från textdokumentet. Redaktionen och föreningen ansvarar inte för författarnas åsikter.

Innehåll

3	Förord
4	Restaurering av Häljarums NR
7	Sänneshult och Vitavattnet
11	Svampar kopplade till brand
14	Ny logga
15	Rödsäv och plattsäv
19	Backsippa
20	Årets växt
21	Fyndrapporter